

גמ' קידושין (לט.) - ספק ערלה בחו"ל

רב דניאל שטיין

א. ר"ן קידושין (טו: בדפי הרי"ף) - ויש שלמדו מכאן דמאי דאמר' דספקא דאורייתא לחומרא דבר תורה הוא ולא מדברי סופרים דהא אמרינן הכא שהוצרכה הלכה להתיר ספקא. ואי מהא לא איריא דהכא אצטריך למשרי כל שנולד בו שום ספק בעולם ואף על פי שאינו כדאי להתיר במקום אחר דמשום הכי אמרינן (ברכות לו.) דכל המיקל בארץ הלכה כמותו בחוצה לארץ ואפילו יחיד במקום רבים דכל ספקא שריא ואפילו קרוב לודאי ואפילו לספקוי להדדי נמי שרי ואילו בשאר איסורין ודאי עובר משום לפני עור, ומיהו קושטא דמילתא הכי איתא דספקא דאורייתא איסורו דבר תורה שאם לא תאמר כן אשם תלוי למה וכו' אבל הרמב"ם ז"ל כתב דמאי דאמרין דספקא לחומרא מדבריהם הוא שהחמירו בספקו והביא ראיה לדבריו מדאמרין בפרק עשרה יוחסין (עג.) וכו' והתורה אמרה לא יבא ממזר בקהל ה' ממזר ודאי הוא דלא יבא הא ממזר ספק יבא אלמא לא אסרה תורה אלא האסורין ודאין הא ספק האסורין לא ואין זה מחוור דאדרבה דוק מינה דבעלמא ספקא דאורייתא אסור דאי לא למה ליה לרבא לארוכי לישניה כולי האי לימא מ"ט משום דהוה ליה ספק וספקא שרי ומאי שנא ממזר דנקט אלא ודאי ספק ממזר דוקא קאמר אבל שאר ספקי לא וממזר שאני דרביה רחמנא קרא להתירא וכו' אלמא מיתורא דקראי הוא דמייתי' ליה בין לר' יוסי בין לר' יהודה הא בעלמא ספקו כודאי.

ב. רמב"ם (פ"ט טומאת מת הי"ב) - ואין טמא מן התורה אלא מי שנטמא טומאת ודאי אבל כל הספיקות בין בטומאות בין במאכלו' אסורות בין בעריות ושבתות אין להם אלא מדברי סופרים. [השגת הראב"ד] א"א זהו שיבוש גדול שהרי אמרו בכמה מקומות ספיקא דאורייתא לחומרא וספיקא דרבנן לקולא וזו ספיקא דאורייתא היא.

ג. ס' החרדים (מצות עשה פ"א אות כ') - וכן כתב רבינו יונה מעלות רבות נמסרו לנו במצות עשה מעלת הבחירה אחת, שנאמר ובחרת בחיים ובכל עת שמזדמן לפני האדם איסור או ספק איסור והוא פורש מקיים מצות עשה זו ובסוף פ"ק דקדושין כתב רבינו נסים דמאי דאמרין בכוליה גמרא ספיקא דאורייתא לחומרא דבר תורה הוא ולא מדברי סופרים וכתב שכן דעת רש"י ובתשובה כתב אפילו בעסקי העולם כל המשכיל בוחר לנפשו הדרך היותר בטוח והמשומר מכל נזק ומכשול ואפילו באפשר רחוק ועל אחת כמה וכמה שיש לנו לעשות כן בדברי התורה והמצות עכ"ל, ממנין תרי"ג לרבינו יונה.

ד. תשו' הרשב"א (ה"א סי' ת"א) - ותדע לך עוד דהא ספק ספקא עדיין כרוב ואפשר דאליהם התרו יותר מרוב.

ה. רמב"ם (פ"ח שגגות) - כל חטא שחייבין על שגגתו חטאת קבועה חייבין על לא הודע שלו אשם תלוי וכו' שהוא מכפר על הספק ותולה לו עד שיודע לו בודאי שחטא בשגגה ויקריב חטאתו. אינו חייב באשם תלוי עד שיהיה שם איסור קבוע, כיצד אכל חלב וספק אם היה כזית או פחות מכזית, או שהיתה לפניו חתיכת חלב וחתיכת שומן ואכל אחת מהן ואין ידוע אי זה מהן אכל וכו' אבל אם היתה לפניו חתיכה אחת ספק שהיא חלב ספק שהיא שומן ואכלה פטור שהרי אין כאן איסור קבוע.

ו. שו"ע (יו"ד סי' שע"ג סע' ה') - כהן שפירשו אבותיו מדרכי צבור, כגון המסורות, לא היה מיטמא להם, ולא להרוגי ב"ד, ולא למי שמאבד עצמו לדעת, ולא לספק, כגון שנתערב ולדה בולד חבירתה.

ז. שו"ע (יו"ד סי' ת"ב סע' י"ב) - מי שמת לו מת ולא נודע לו, אינו חובה שיאמרו לו, ואפילו באביו ואמו, ועל זה נאמר מוציא דבה הוא כסיל ומותר להזמינו לסעודת אירוסין ונישואין וכל שמחה, כיון שאינו יודע.

ח. בגמ' עירובין (יג:) - אמר רבי אבא אמר שמואל שלש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו, יצאה בת קול ואמרה אלו ואלו דברי אלקים חיים הן, והלכה כבית הלל.

ט. גמ' ברכות (ט.) - כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק.

י. אוצרות יוסף (שביעית בזה"ז עמ' 93) - וגם יש טעם גדול להתיר אחרי עיקר שביעית בזה"ז רק דרבנן וכו' ובדרבנן סמכינן אדעת יחיד בשעת הדחק וכו' וא"כ גם כאן אין לך שעת הדחק גדול מזה דנוגע לפרנסת אלפי נפשות וכו' יש לסמוך אדעת הרז"ה דאין שביעית נוהגת עתה כלל.

יא. גמ' ברכות (יא.) - רב יוסף אמר עשה כדברי בית שמאי לא עשה ולא כלום.

יא. תשו' אג"מ (ה"א אהע"ז סי' קי"ח) - והנה ראיתי אחדים מדקדקים לכתוב בידם כל הכתובה ואין רוצים ליקח כתובות הנדפסים אף אלו שנדפסו כהוגן, וברור שאין בזה שום מעלה ועדיפות מהכתובות הנדפסים וכו' דאף שר' יהודה פוסל שם במתני' גם בשטרות לכתוב טופסין מגזירה אטו גיטין וכו' ליכא שום עדיפות להחמיר כתנא שאיפסק בגמ' דלא כוותיה, דרק בפסקי הגאונים שייך להחמיר למעלה ועדיפות אף כשיטת היחיד.